

สรุปและ เสนอแนะ

จังหวัดสระบุรี เป็น เมืองศูนย์กลางความเจริญ ที่ถูกกำหนดขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 เพื่อบรรเทาความแออัดจากการกระจุกตัวของกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเมื่อพิจารณาจากความเหมาะสมพบว่า นอกจากจังหวัด สระบุรีจะเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดและแหล่งเงินทุนที่สำคัญแล้ว ยังมีสภาพที่ตั้ง และสภาพภูมิประเทศที่ได้เปรียบจังหวัดอื่น ๆ มาก กล่าวคือ เป็นชุมทางการคมนาคมของภาคที่ สำคัญของประเทศถึง 3 ภาค ทำให้สะดวกในการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบ แรงงานหาง่าย เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งแรงงานใหญ่คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแม่น้ำสำคัญคือแม่น้ำป่าสักไหล ผ่าน มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ดอน และมีตลิ่งสูงเหมาะสำหรับการตั้งโรงงาน มีท่าส่งแก๊สธรรมชาติ ในขณะที่จังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกรุงเทพฯ เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น พื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มและที่นา ซึ่งมีน้ำท่วมทุกปี จึงไม่เหมาะสำหรับการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ จังหวัดสระบุรียังได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการ ลงทุนหรือบีโอไอในเขตอำเภอเมือง และอำเภอแก่งคอย

จังหวัดสระบุรี นับเป็นจังหวัดที่มีบทบาทสำคัญทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศจังหวัด หนึ่ง นอกจากจะเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงที่สุดในภาคกลางแล้ว ยังเป็นจังหวัด ที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางด้านอุตสาหกรรมสูงที่สุดในภาคกลางอีกด้วย โดยคิดเป็นร้อยละ 62.63 ของ อุตสาหกรรมภาคกลางทั้งหมด และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของผลิตภัณฑ์รายสาขาภายในตัวจังหวัด เองก็พบว่า สาขาเศรษฐกิจหลักที่ก่อให้เกิดรายได้และการจ้างงานสูงเป็น อันดับหนึ่ง คือสาขา อุตสาหกรรม ซึ่งก็สอดคล้องกับค่า LQ หรือค่าความชำนาญพิเศษ ซึ่งชี้ว่า จังหวัดสระบุรีเป็น จังหวัดที่มีอุตสาหกรรมเป็นสาขานำทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ส่วนแบ่งส่วนโอน (Shift-Share Analysis) เพื่อหาสาขาการผลิตที่สมควรสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา ซึ่งพบว่า การอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตที่ได้เปรียบในเชิงที่ตั้งและมีการขยายตัวเร็วกว่าภาค โดยใน ปี 2530 จังหวัดสระบุรีมีมูลค่าการผลิตสาขาอุตสาหกรรมสูงถึง 2,134.4 ล้านบาท หรือคิดเป็น ร้อยละ 30 ของมูลค่าการผลิตของจังหวัด สถิติโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตจนถึงปี 2530

มีทั้งสิ้น 472 โรงงาน เงินทุน 19,703.65 ล้านบาท แรงงานชายหญิง 21,523 คน ทางด้านการจ้างงาน โครงสร้างการจ้างงานของจังหวัดสระบุรีเปรียบเทียบกับระหว่าง ปี 2513 ถึง 2523 พบว่าในปี 2523 สาขาเกษตรกรรมยังคงเป็นสาขาการผลิตที่มีการจ้างงานสูงสุดเช่นเดิม แต่สัดส่วนการจ้างงานลดลงจากเดิม โดยไปเพิ่มในสาขาอุตสาหกรรมแทน

นอกจากนี้ยังได้พบว่า อุตสาหกรรมประเภทที่ก่อให้เกิดรายได้และการจ้างงานให้กับจังหวัดสูงสุด คือ อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง โดยมีการผลิตวัสดุก่อสร้างที่สำคัญที่เป็นหัวใจของการก่อสร้างครบหมดทุกประเภท ในขณะที่จังหวัดอื่น เช่น ราชบุรีนั้น โดดเด่นเพียงบางประเภท ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากจังหวัดสระบุรีเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาเหมืองแร่และย่อยหินมากเป็นอันดับสองของประเทศ รองจากภูเก็ต มีโรงงานซึ่งผลิตวัสดุก่อสร้างทั้งสิ้น 107 โรงงาน กระจุกตัวหนาแน่นในเขตอำเภอเมือง อำเภอแก่งคอย และอำเภอหนองแค ตามลำดับ

1. รูปแบบการกระจายตัวของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง จังหวัดสระบุรี

การกระจายตัวของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง

ก. อุตสาหกรรมโม่และย่อยหิน

- กระจุกตัวอยู่บริเวณตำบลหน้าพระลาน ตำบลพุแค อำเภอเมือง และตำบลขุนโขลน ตำบลพุทไธสง อำเภอพระพุทธบาท ตามลำดับ เป็นอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างที่มีจำนวนโรงงานมากที่สุด

ข. อุตสาหกรรมหินอ่อน

- กระจุกตัวอยู่บริเวณตำบลหน้าพระลาน อำเภอเมือง โดยโรงงานหินอ่อนของบริษัทหินอ่อนจำกัด เป็นโรงงานที่ใหญ่และทันสมัยที่สุดของประเทศ

ค. อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์

- จังหวัดสระบุรี มีโรงงานผลิตปูนซีเมนต์ 3 โรงงาน เป็นของบริษัทปูนซีเมนต์ไทยจำกัด 2 โรงงาน ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านครัว อำเภอบ้านหมอ และตำบลบ้านป่า อำเภอแก่งคอย และเป็นของบริษัทปูนซีเมนต์นครหลวงจำกัดอีก 1 โรงงาน ตั้งอยู่ที่ตำบลทับทิม อำเภอแก่งคอย

ง. อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ขาว

- ทั่วประเทศมีผู้ผลิต 2 ราย คือ บริษัทยูนิเวอร์แซล ปูนซีเมนต์ขาวจำกัด ตั้งอยู่ที่ตำบลควาเรียง อำเภอเมือง และบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด ตั้งอยู่ที่ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท

จ. อุตสาหกรรมปูนขาว

- กระจุกตัวอยู่บริเวณตำบลหน้าพระลาน อำเภอเมือง และมีประปรายในอำเภอแก่งคอย

ฉ. อุตสาหกรรมคอนกรีตบล็อก

- กระจุกตัวหนาแน่นบริเวณอำเภอเมือง อำเภอบ้านหมอ อำเภอหนองแค และอำเภอแก่งคอยตามลำดับ เป็นอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มการขยายตัวมากกว่าอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างประเภทอื่น ๆ

ช. อุตสาหกรรมจำพวก เซรามิกส์

- กระจุกตัวอยู่บริเวณ ตำบลโคกแย้ อำเภอหนองแค ขนาดของโรงงาน-อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างของจังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดที่มีคนงานไม่เกิน 25 คน ได้แก่ โรงงานใหม่และย่อยหิน โรงงานปูนขาว โรงงานคอนกรีตบล็อก และโรงงานผลิตอิฐมอญ ส่วนโรงงานที่มีการจ้างงานตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป ได้แก่ โรงงานปูนซีเมนต์ และโรงงาน เซรามิกส์

ปัจจัยการเลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นทางสถิติ และจากการสอบถามทางด้านปัจจัยการเลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมพบว่า โรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างจังหวัดสระบุรีจะตั้งอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ ใกล้ตลาดและศูนย์กลางการจำหน่ายผลผลิต และตั้งอยู่ในที่ ๆ มีการคมนาคมขนส่งสะดวก โดยมีการเลือกที่ตั้งจากปัจจัยด้านวัตถุดิบถึงกว่าร้อยละ 80 และจากสาเหตุดังกล่าวทำให้รูปแบบของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างต้องขึ้นอยู่กับแหล่งวัตถุดิบอีกที ซึ่งได้ทำให้แบบแผนที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ อยู่ในลักษณะของการกระจุกตัว (Clustered Pattern) เพื่อประหยัดค่าขนส่งไปโดยปริยาย

สรุป จากการศึกษาสภาพความเป็นจริง และการศึกษาถึงปัจจัยการเลือกที่ตั้ง โรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง ทำให้สามารถสรุปรูปแบบของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างใน จังหวัดสระบุรี ออกมาได้ว่า เป็นอุตสาหกรรมที่มีแบบแผนที่ตั้งแบบกระจุกตัว โดยมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. อยู่ในแหล่งวัตถุดิบ
2. อยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมที่มีการเข้าถึงสูง
3. อยู่ในแหล่งตลาด

2. แนวโน้มการกระจายตัวของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง จังหวัดสระบุรี

จากการศึกษาพบว่า อำเภอหนองแค เป็นอำเภอที่มีแนวโน้มการขยายตัวทางด้าน จำนวนโรงงานมากที่สุด โดยมีการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 15.31 รองลงมาคืออำเภอ แก่งคอย มีการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 11.11 ทางด้านแรงงาน อำเภอแก่งคอยมีการ ขยายตัวมากที่สุดร้อยละ 13.86 ต่อปี รองลงมาคืออำเภอเสาไห้ร้อยละ 10.0 ต่อปี และ อำเภอเมืองร้อยละ 8.35 ต่อปี ส่วนทางด้านเงินทุน อำเภอหนองแค มีการเพิ่มทุนมากที่สุดร้อยละ 26.15 ต่อปี รองลงมาคืออำเภอเมืองร้อยละ 15.31 ต่อปี ส่วนโรงงานประเภทที่มีการขยาย- ตัวมากที่สุด คือโรงงานผลิตคอนกรีตบล็อก มีการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยต่อปีคิดเป็นร้อยละ 46.96 รองลงมาคือ โรงงานเซรามิกส์ มีการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยต่อปีคิดเป็นร้อยละ 24.29

ทิศทางการกระจายตัวของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง จังหวัดสระบุรี

เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรี พบว่า ทิศทางการกระจายจะออกมาจากตำบลหน้าพระลาน ตำบลพุดแค อำเภอเมือง ซึ่งเป็นแหล่ง วัตถุดิบหลักออกมายังอำเภอต่าง ๆ ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างตั้งอยู่ โดยมี การขยายตัว ออกมาสู่อำเภอหนองแคมากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอแก่งคอย อำเภอบ้านหมอ และอำเภอ พระพุทธบาท ตามลำดับ

3. ปัญหาของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง จังหวัดสระบุรี

เนื่องจากจังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการผลิตวัสดุก่อสร้างสูงมากจังหวัด หนึ่งของประเทศ มีโรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างเกิดขึ้นมากมาย และมีแนวโน้มว่าจะทวี

จำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และการเพิ่มจำนวนของประชากรในประเทศ ทำให้มีความต้องการวัสดุก่อสร้างเพื่อนำไปใช้สร้างที่อยู่อาศัย อาคารสำนักงาน ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจขึ้นมารองรับความเจริญ จนกระทั่งทำให้เกิดการขาดแคลนวัสดุก่อสร้างบางประเภท เนื่องจากไม่สามารถผลิตได้ทันต่อความต้องการ ทำให้ต้องผลิตกันทั้งวันทั้งคืน จากการศึกษาข้อมูลในเอกสารของทางราชการ และการสอบถามผู้ประกอบการ ตลอดจนการศึกษาจากสภาพความเป็นจริง ทำให้ทราบว่าจังหวัดสระบุรีมีปัญหากับอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง โดยแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากรูปแบบปัจจุบัน
2. ปัญหาในการประกอบการ

1. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากรูปแบบปัจจุบัน

อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรี เป็นอุตสาหกรรมที่มีแบบแผนที่ตั้งแบบกระจุกตัว โดยอิงปัจจัยหลักคือ ปัจจัยทางด้านวัตถุดิบ ปัจจัยทางการคมนาคม และปัจจัยทางด้านตลาด ทั้งนี้ยังอิงปัจจัยทางด้านวัตถุดิบ เป็นสำคัญ โดยเมื่อมองจากความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุดิบและประเภทผลผลิตอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง ในแผนภูมิที่ 7 หน้า 136 พบว่า วัตถุดิบของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรีทุกประเภทมาจากหินที่ได้จากภูเขา หรือหินที่ได้จากการระเบิดภูเขาหินปูน ในแหล่งบริเวณตอนเหนือของจังหวัด ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบหลักทั้งสิ้น ยกเว้นอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ ในอำเภอแก่งคอย ซึ่งใช้วัตถุดิบในตัวอำเภอเอง และอุตสาหกรรมเซรามิกส์ ในอำเภอหนองแค ซึ่งใช้วัตถุดิบจากหลายแหล่งทั้งในและต่างประเทศ

จากลักษณะรูปแบบที่อิงปัจจัยหลักทางด้านวัตถุดิบนี้เอง ทำให้มีการใช้วัตถุดิบจากแหล่งวัตถุดิบนี้เพิ่มมากขึ้นทุกที เพราะเมื่อความต้องการใช้วัสดุก่อสร้างมีมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ผู้ประกอบการซึ่งผลิตวัสดุก่อสร้างก็จำเป็นต้องเพิ่มกำลังการผลิต และทำให้มีผู้สนใจประกอบธุรกิจประเภทนี้มากขึ้น จนทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ เนื่องจากผู้ระเบิดหินไม่สามารถทำการระเบิดหินได้ปริมาณมากเพียงพอ

อนึ่ง การระเบิดหิน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการได้มาซึ่งวัตถุดิบที่จะนำมาผลิตเป็นวัสดุก่อสร้าง ได้ทำให้เกิดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมหลายประการคือ ทำให้เกิดปัญหามลพิษ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่เขตสงวน ปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ และปัญหาโบราณสถานถูกทำลาย

1.1 ปัญหามลพิษ อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผลกระทบที่เป็นมลภาวะทางเสียงและมลภาวะทางอากาศ อันเนื่องมาจากการระเบิดหินซึ่งได้ทำการระเบิดเป็นประจำประมาณเวลา 6.00 น. ในเวลาเช้า และ 17.00 น. ในเวลาเย็น

นอกจากนี้ในขบวนการผลิตในอุตสาหกรรมประเภทไม้และย่อยหิน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมขั้นต้น (ตามแผนภูมิที่ 7 หน้า 136) ได้ทำให้เกิดมลภาวะจนถึงขั้นเคยถูกย้ายโรงงานมาแล้วครั้งหนึ่ง โดยเมื่อประมาณ พ.ศ. 2500 ทางจังหวัดสระบุรีได้สั่งย้ายโรงงานประเภทนี้ออกไปตั้งอยู่นอกเขตเมือง ซึ่งเป็นแหล่งตลาดเดิม มาอยู่ในบริเวณที่มีการทำการระเบิดหินในปัจจุบัน คือในเขตตำบลหน้าพระลาน อำเภอเมือง เพื่อรวมเอาไว้ในแหล่งเดียวกัน แต่เดิมมีจำนวนโรงงานไม่มาก จึงไม่มีปัญหาอะไรมากนัก แต่เมื่อความต้องการวัสดุก่อสร้างมีมากขึ้น จำนวนโรงงานเพิ่มขึ้น ก็ได้ก่อปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ทางกระทรวงสาธารณสุขได้ตรวจสอบคุณภาพทางอากาศ พบว่า โรงไม้ฯ ทุกโรงมีคุณภาพอากาศต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และทำให้พื้นที่โดยรอบมีคุณภาพอากาศต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดถึง 30 เท่า จนทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นป่วยเป็นโรคหัวใจและโรคซิลิโคซิส ซึ่งเป็นโรคที่ไม่มีทางรักษาให้หายขาด ชาวบ้านมากกว่า 3,000 หลังคาเรือน ได้รับผลกระทบจากฝุ่นที่ฟุ้งกระจายจากการระเบิดหิน การย่อยหิน ตลอดจนฝุ่นบนถนนขณะรถบรรทุกวิ่งเข้าออก

อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านเกือบทั้งหมดที่ได้รับผลกระทบนี้ต่างก็เป็นผู้ที่เข้ามาหากินอยู่กับโรงงานไม้หิน และโรงงานวัสดุก่อสร้างอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในละแวกนี้ โดยได้รับค่าแรงวันละ 80-90 บาททั้งสิ้น

สำหรับเจ้าของกิจการนั้น ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน แต่ได้แก้ปัญหาให้กับตนเองด้วยการอาศัยอยู่ในบ้านหรืออาคารที่ปรับอากาศทิ้งหลังตลอดวันตลอดคืน ปล่องให้ลูกจ้างซึ่งเป็น "แรงงานรับเหมา" เผชิญกับชะตากรรมระยะไปคามล่าช้า

1.2 ปัญหาการบุกรุกพื้นที่สงวน จากการสอบถามโรงงานอุตสาหกรรมประเภทโรงไม้หิน พบว่า มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้บางส่วน ตั้งอยู่ในเขตซึ่งเป็นพื้นที่สงวน บางก็ตั้งอยู่ในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดสระบุรี ในเขตอำเภอ

พระพุทธรูป และการระเบิดหินก็ได้ทำให้บริเวณที่มีสัตว์ป่าชุกชุมหมดไป เช่นที่เขาวง อำเภอ
พระพุทธรูป

1.3 ปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ จังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดที่มีทั้งพื้นที่ราบ และ
ป่าสลับเนิน เขาที่สวยงาม แต่เมื่อผ่านเข้าไปใน เขตที่มีโรงงานอุตสาหกรรมใหม่และย่อยหินตั้งอยู่
ก็ได้พบว่าสภาพธรรมชาติถูกทำลายไป แม้ว่าตามธรรมชาติแล้ว ภูเขาหินปูนจะไม่มีต้นไม้ขึ้นหนา-
แน่น เขียวชอุ่มสวยงามเหมือนภูเขาทั่ว ๆ ไป แต่สภาพภูเขาที่ถูกระเบิดจนแห้งเหี่ยว ตลอดจนฝุ่น
ละอองที่เกาะอยู่ตามอาคารบ้านเรือน ต้นไม้ใบหญ้าริมถนนพหลโยธินก็ได้ทำให้สภาพในบริเวณนี้ไม่
น่าดูนัก นอกจากนี้หมอกขาวอัน เกิดจากการระเบิดยังทำให้ทัศนวิสัยไม่ดี เป็นอันตรายต่อผู้ขับขี่
ยวดยานบนถนนพหลโยธิน

1.4 ปัญหาโบราณสถานถูกทำลาย การระเบิดภูเขาเพื่อเอาหิน นอกจาก
จะก่อให้เกิดมลภาวะทางด้านอากาศและเสียงแล้ว ยังได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อโบราณสถานที่สำคัญ
ของจังหวัดสระบุรีหลายแห่ง เป็นต้นว่า ถ้ำวิมานจักรี ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธรูป ท่านบ-
ศรีธนญชัย ซึ่งเป็นคันทันน้ำโบราณ ในตำบลพระพุทธรูป อำเภอพระพุทธรูป นอกจากนี้ยังทำให้
พระพุทธรูปประธานของวัด เขาวงในอำเภอพระพุทธรูปแตกร้าว และล่าสุดที่ส่งผลกระทบต่อ
กระเทียมจิตใจชาวไทยที่หวงแหนสมบัติของชาติทุกคนก็คือ รอยพระพุทธรูป ที่วัดพระพุทธรูป ซึ่ง
เป็นของคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดสระบุรีได้เกิดการแตกร้าว ความฉกฉวยที่สร้างครอบรอยพระพุทธรูป
ก็ได้รับผลกระทบจากแรงสั่นสะเทือน จนถึงกับแตกเป็นทาง แต่มองเห็นไม่ชัดเจน เนื่องจากมี
ลาวลายประดับ แต่สามารถรู้ได้ว่าเกิดการแตกร้าว เมื่อฝนตกลงมา

2. ปัญหาในการประกอบการผลิต

2.1 ปัญหาทางการผลิต จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ผู้
ประกอบการมีปัญหาทางการผลิต ตามลำดับความรุนแรงของปัญหา ดังต่อไปนี้

- ปัญหาทางด้านวัตถุดิบ เนื่องจากความต้องการวัตถุดิบเพื่อผลิตเป็น
สินค้ามีมาก ทำให้วัตถุดิบซึ่งใช้สำหรับผลิตวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรี เกิดความขาดแคลน
โรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรีร้อยละ 26.6 ประสบปัญหาทางด้านนี้ โดยส่ง
ผลกระทบต่อถึงกันเป็นทอด ๆ เนื่องจากการผลิตวัสดุก่อสร้างส่วนใหญ่อาศัยวัตถุดิบที่มาจากภูเขา ซึ่ง
หากไม่มีการระเบิดภูเขา เนื่องจากสภาพอากาศไม่อำนวย โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน หรือ

เครื่องจักรที่ใช้ตัดหินเกิดขัดข้อง ก็จะไม่มียกวัตถุดิบมาบ้อนโรงงานได้ทันต่อความต้องการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับสัมปทานการทำเหมืองหิน ซึ่งแต่ละโรงงานจะได้รับสัมปทานในระยะเวลาที่ไม่เท่ากัน ความปริมาณวัตถุดิบที่ทำการสำรวจ แต่ที่สามารถทำการผลิตหินออกมาได้ก็เพราะโรงงานจะซื้อหินจากผู้รับเหมาก่อการระเบิดหิน จากแหล่งวัตถุดิบของผู้ที่ได้รับสัมปทานรายใหญ่ เช่น บริษัทหินอ่อนจำกัดหรือจากแหล่งวัตถุดิบใน เขตสงวนซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน

- ปัญหาทางด้านสาธารณูปโภค เป็นปัญหาที่สำคัญทางด้านการผลิตอันดับ 2 โดยโรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างร้อยละ 20 ประสบปัญหาด้านการขาดแคลนไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ สำหรับไฟฟ้านั้นแม้ว่าจะสามารถให้บริการได้ทั่วถึง แต่มีปัญหาไฟฟ้าดับบ่อย ทำให้การผลิตต้องหยุดชะงัก ซึ่งบางโรงงานที่ได้แก้ปัญหาด้วยการปั่นไฟใช้เอง สำหรับน้ำประปานั้น จากการสอบถามพบว่า โรงงานที่อยู่ในอำเภอบ้านหมอ ด้านที่ติดกับอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังไม่มีน้ำประปาใช้ ต้องใช้น้ำบาดาล นอกจากนี้ยังพบว่าโรงงานซึ่งตั้งอยู่นอกเขตเมือง ไม่มีโทรศัพท์ใช้

- ปัญหาด้านการขนส่ง จากการสอบถามพบว่า โรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างของจังหวัดสระบุรีร้อยละ 15.0 ประสบปัญหานี้ ผู้ประกอบการหลายรายกล่าวว่าปัญหานี้มีผลสืบเนื่องมาจากการที่มีรถบรรทุกวัตถุดิบและสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากเป็นช่วงที่มีการขาดแคลนปูนซีเมนต์ ทำให้รถบรรทุกจำนวนมากต้องไปจอดรอคิวรับปูนซีเมนต์ นอกจากนี้จังหวัดสระบุรียังมีปัญหาด้านการจราจร ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญมาก จากลักษณะที่เป็นชุมทางการคมนาคม ทำให้จังหวัดสระบุรีมีปริมาณการจราจรของยานพาหนะชนิดต่าง ๆ สูงมาก ซึ่งก็ได้ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียทางด้านธุรกิจ ผลดีคือ ทำให้เกิดตลาดสินค้าวัสดุก่อสร้างตามแนวเส้นทางคมนาคมสายหลักอย่างถนนพหลโยธิน และถนนมิตรภาพ แต่ผลเสียคือทำให้รถติดเนื่องจากปริมาณการจราจรที่มากเกินไป อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ได้มีการแก้ไขโดยมีโครงการก่อสร้างถนนเลี่ยงเมืองยาว 9 กิโลเมตร เพื่อบรรเทาการจราจรที่แออัดในเขตตัวเมืองซึ่งเป็นเส้นทางขึ้นเหนือ และมีโครงการขยายถนนมิตรภาพให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แต่ก็ยังมีเส้นทางสายสำคัญทางด้านเศรษฐกิจบางเส้นทางที่ยังไม่ได้รับความสนใจ นั่นคือเส้นทางที่จะไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก อันประกอบด้วยโครงการท่าเรือน้ำลึกที่แหลมฉบัง ซึ่งหากเป็นไปตามแผนการที่วางไว้ ท่าเรือน้ำลึกแห่งนี้ก็จะ เป็นประตูการขนส่งสินค้าออกนอกประเทศที่สำคัญ และในอนาคตสินค้าส่งออกจากภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เหนือ ที่ต้องผ่านสระบุรีเพื่อเข้ามายังท่าเรือที่กรุงเทพฯ ก็จะไม่ต้องเข้ามาถึงกรุงเทพฯ ซึ่งมีปัญหาทางด้านจราจรมากอยู่แล้วอีกต่อไป เส้นทางดังกล่าวก็จะทวีความสำคัญมากขึ้น ดังนั้นจึงควรที่จะจัดการให้มีการขยายโครงข่ายถนนสายนี้ให้สามารถรองรับปริมาณการจราจรที่อาจจะเพิ่มขึ้นในอนาคต นอกจากนี้โครงข่ายถนนในจังหวัดสระบุรีเอง ก็ยังมีบางสายที่สภาพผิวทางไม่ดีนัก ถนนเชื่อมต่อกันระหว่างชุมชนซึ่งไปบรรจบกับถนนพหลโยธินซึ่งเป็นถนนสายหลักทางด้านตะวันตกของจังหวัด ซึ่งมีโครงข่ายเชื่อมต่อกันอยู่แล้ว หากทำการขยายให้กว้างขึ้น ก็จะสามารถใช้เป็นเส้นทางเสริม เส้นทางสายหลัก ในลักษณะขนานกัน เป็นแนวเหนือใต้จากอำเภอพระพุทธบาทมายังแยกหินกองได้โดยไม่ต้องผ่านตัวเมืองสระบุรี โดยใช้เส้นทาง 3022 ซึ่งบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3101, 3250, 3225, 3314 มาจนกระทั่งชนกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 329 ซึ่งเชื่อมกับถนนพหลโยธิน หรือมีละนั้นก็ส่งเสริมให้มีการใช้รถไฟและเรือในการขนส่งสินค้าก็จะสามารถแก้ปัญหาจากการจราจรไปได้

- ปัญหาทางด้านแรงงาน เป็นปัญหาทางด้านการผลิตอันดับสี่ รองจากปัญหาทางด้านวัตถุดิบ การขนส่ง และสาธารณูปโภค โดยโรงงานร้อยละ 14 ประสบปัญหาด้านนี้ แรงงานที่รองรับอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างของจังหวัดสระบุรีจะขาดแคลนเป็นบางฤดูกาลโดยเฉพาะ "หน้านา" แต่ปัญหานี้มักจะมีเกิดกับผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งใช้บริการ "แรงงานรับเหมา" โดยจะมีผู้รับเหมา ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างเจ้าของโรงงานกับคนงาน ซึ่งมีสัดส่วนคนงานต่างกัน ปริมาณที่มากพอ ๆ กัน ซึ่งลักษณะการรับเหมาแรงงานนี้ ทำให้เจ้าของโรงงานสามารถตัดปัญหาเรื่องสวัสดิการไปได้ แต่จะมีปัญหาเกิดการขาดแคลนแรงงานในบางฤดูกาล เนื่องจากต่างฝ่ายต่างเป็นอิสระ แต่ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ให้สวัสดิการแก่คนงานดี จะไม่มีปัญหาเรื่องนี้

- ปัญหาทางด้านเงินทุน โรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรีร้อยละ 13.3 ประสบปัญหาทางด้านเงินทุน ผู้ประกอบการโดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดย่อม มักจะประสบปัญหาด้านนี้ ทำให้ไม่สามารถเพิ่มกำลังการผลิตให้มากขึ้นได้ จะกู้เงินจากสถาบันการเงินก็ประสบปัญหาขาดหลักทรัพย์ในการค้ำประกัน และขาดความรู้ในการจัดทำโครงการเงินกู้

- ปัญหาทางด้านเทคนิคการผลิต โรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรีร้อยละ 11.11 ต้องการให้มีการอบรมทางด้านเทคนิคการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีมากขึ้น

2.2 ปัญหาทางด้านการบริหารและการจัดการ ผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ร้อยละ 68 มีการบริหารงานแบบครอบครัว ซึ่งควรที่จะได้รับการอบรมให้เข้าใจถึงวิธีการสมัยใหม่ในการบริหารงานและการจัดการ ตลอดจนระบบข้อมูลทางธุรกิจ เพื่อ เป็นประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม ทั้งทางด้าน เทคนิคการผลิตและการตลาด

2.3 ปัญหาด้านการติดต่อกับหน่วยราชการ สืบเนื่องมาจากความล่าช้าในการขออนุญาตประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการหลายรายทำการผลิตสินค้าไปก่อนที่จะได้รับการอนุญาตกลายเป็นโรงงานเถื่อน ทั้ง ๆ ที่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตเอาไว้แล้ว

ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งต่อสภาพแวดล้อมและผู้ประกอบการ ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่โยงไปถึงวัตถุประสงค์ทั้งสิ้น หากไม่มีวัตถุประสงค์ ก็ไม่มีการผลิต ปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น

แต่ในขณะที่กล่าวได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดปัญหาต่อชุมชนในบริเวณจนถึงขั้นที่เป็นอันตรายแล้ว และนับวันปัญหาที่เกิดขึ้น ก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกที มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นหลายครั้ง และแต่ละครั้งก็ได้ทำให้คนงานเสียชีวิตคราวละหลายสิบชีวิต นอกจากนี้ยังมีโรคภัยไข้เจ็บอันเนื่องมาจากฝุ่นละอองเกิดขึ้นกับประชาชนมากกว่า 3,000 คนเรือน

ความต้องการวัตถุประสงค์ที่เพิ่มมากขึ้น การต้องการรายได้มากขึ้น ทำให้ทั้งผู้ประกอบการและคนงานขาดความระมัดระวังเท่าที่ควร และยังทำให้ไม่ใส่ใจต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโบราณสถาน ซึ่งมีคุณค่าทางจิตใจ และไม่สนใจว่าก่อปัญหาทางด้านภูมิทัศน์มากแค่ไหน

จากการศึกษาปัญหาที่เป็นอยู่ ทำให้มองเห็นสภาพความเป็นจริงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ที่ความต้องการวัตถุประสงค์ยังคงมีอิทธิพลเหนือสภาพแวดล้อม ตลอดจนความปลอดภัยของประชาชน ทำให้ผู้ศึกษา เชื่อแน่ว่าต่อไป บริเวณที่เป็นแหล่งวัตถุประสงค์หลักของจังหวัดสระบุรี คงจะขยายอาณาเขตเข้าไปบูรณพื้นที่เขตสงวน และเข้าไปอยู่ใกล้ชุมชนโดยเฉพาะในเขตอำเภอพระพุทธบาทมากขึ้น โบราณสถานซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายแห่งในอำเภอพระพุทธบาท ก็คงจะถูกทำลายมากกว่าที่เป็นอยู่ ทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่า น่าจะถึงเวลาแล้วที่จะยุติการใช้ทรัพยากรจากแหล่งในบริเวณนี้ เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะกลายเป็นภาระทางสังคมที่ทุกคนจะต้องช่วยกันแก้ไข ไม่ทราบว่าจะต้องเสียแรงงาน แรงสมอง และค่าใช้จ่ายอีกเท่าไร กว่าจะสามารถคิดค้นหาวิธีการรักษาโรคชิลิโคซิส ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้

นอกจากนี้ มรดกทางวัฒนธรรมของไทย ตลอดจนแหล่งรวมใจของชาวบ้าน อาทิ ภูมิสถาปัตยกรรม หรือวัดวาอาราม เมื่อเสียหายไปแล้ว ก็ยากที่จะสร้างขึ้นมาทดแทน สมควรแล้วหรือที่จะให้คนเพียงกลุ่มเดียวของประเทศได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรอันเป็นสมบัติของชาติแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่ใส่ใจกับผลกระทบที่ตามมา

แต่ประเทศชาติก็จะพัฒนาไปไม่ได้ หากขาดคนกลุ่มนี้ ดังนั้นจึงได้ขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ยุติการใช้ทรัพยากรในแหล่งวัดอุทิศทางคอนเทเนอของจังหวัดสระบุรีในเขตอำเภอเมือง และอำเภอพระพุทธบาท
2. ส่งเสริมให้มีการสำรวจแหล่งวัดอุทิศแหล่งใหม่สำหรับอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง โดยต้องเป็นแหล่งที่ห่างไกลจากชุมชนและโบราณสถาน ซึ่งมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และทางด้านจิตใจ
3. กวดขันเรื่องการบุกรุกพื้นที่ เขตสงวน
4. ส่งเสริมให้มีการค้นคว้าและใช้วัสดุทดแทนวัสดุก่อสร้างบางประเภท หรือหากจำเป็นก็อาจจะต้องให้มีการนำเข้าจากต่างประเทศ
5. จ่ายค่าชดเชยค่าเสียหายผลประโยชน์ให้แก่ผู้ประกอบการในกรณีต้องยุติการประกอบการ หรือให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ประกอบการเดิม เข้าไปประกอบการในแหล่งวัดอุทิศที่เปิดใหม่ก่อนผู้ประกอบการรายใหม่

สำหรับจังหวัดสระบุรีนั้น แม้ว่าอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างจะเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญและทำให้เกิดรายได้และการจ้างงานมากที่สุด แต่จังหวัดสระบุรีก็เป็นจังหวัดที่มีข้อได้เปรียบทางด้านการลงทุนหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเป็นศูนย์กลางคมนาคม หรือการอยู่ใกล้ตลาดการค้าใหญ่อย่างกรุงเทพฯ ทำให้จังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดที่เหมาะสมที่จะเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากระจุกตัว และรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวออกมาจากกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลในอนาคต

ดังนั้นทางจังหวัดสระบุรี สมควรที่จะส่งเสริมและจูงใจผู้ประกอบการให้เข้ามาขยายการลงทุนในจังหวัดสระบุรีให้มากขึ้น

เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จำกัดขอบเขตการศึกษา เพียงเพื่อดูว่ารูปแบบการกระจายตัวของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรีมีรูปแบบ เช่นนี้ และชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มในอนาคตของการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรี จะเป็นไปในลักษณะไหน และเป็นไปในทิศทางใด ในกรณีที่ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นไปตามเงื่อนไขเดิม

อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาได้เสนอให้มีการยุติการใช้วัตถุดิบจากแหล่งวัตถุดิบหลัก ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดสระบุรี ดังนั้นหากจะมีหน่วยงานของรัฐหรือ เอกชนทำการสำรวจแหล่งวัตถุดิบที่เหมาะสม สำหรับการทำอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัดสระบุรีต่อไป โดยไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและโบราณสถาน ก็จะมีเป็นประโยชน์ต่อจังหวัดและส่วนรวมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า น่าจะมีการทำการค้นคว้าหาวัสดุมาใช้ทดแทนวัสดุก่อสร้าง ที่ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังจะหมดไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย